gėsiai su degintiniais kauliukais. Kape Nr. 3 įvairiose duobės vietose rasti pavieniai degintiniai kauliukai. Degintinis kapas Nr. 4 įrengtas 0,3-0,5 m gylyje, 0,4 skersmens ir 0,2 m gylio duobutėje. Palaidota be urnos.

Iš urnų išliko tik paskiros lipdytos brūkšniuotu, smulkiai grublėtu ir gludintu paviršiumi šukelės.

Dar 3 kapų liekanos rastos apardytoje kapinyno teritorijoje, netoli minėtos perkasos. Kapai identiški anksčiau aprašytiems kapams (Nr. 1, 2, 3).

Pagal keramiką ir laidoseną kapai datuotini I tūkst. pr.m.e. antrąja puse.

Algimantas Merkevičius

GENČŲ PIRMASIS PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Archeologijos paminklų sąrašuose nurodoma, kad Genčuose, Kretingos raj., yra 3 plokštiniai kapinynai. Pirmuoju pavadintos senos kaimo kapinaitės, iš kurių iki šiol jokių archeologinių radinių neturime. Antruoju pavadintas apie 1960 m. aptiktas kapinynas, o trečiuoju - 1940 m. pradėtas tyrinėti kapinynas (tada ištirta 35 m^2, rasti 6 IX-XIII a. kapai). Kadangi pastarasis kapinynas aptiktas pirmiausia, būtų logiškiau jį vadinti pirmuoju, o ne trečiuoju.

Kapinynas yra apie 9 km į ŠR nuo Kretingos, prie Genčų ir Tūbausių kaimų ribos, Akmenos dešiniojo kranto aukštumos pakraštyje. Kadangi buvo statomas tvenkinys, 1983 m. MAII atnaujino kapinyno tyrinėjimus. Ištirtas 330 m^2 plotas. Iš jų 180 m^2 - aukštumos pašlaitėje, Akmenos slėnyje, bet čia kapų nerasta. 150 m^2 plotas ištirtas apie 50 m į šiaurę nuo 1940 m. tyrinėto ploto. Čia

rasta 14 nedegintų ir 5 sudegintų mirusiųjų kapai, surinkta virš 300 dirbinių.

Kapinynas, dirbant žemę, smarkiai apardytas, be to, iškasinėtas duobėmis, todėl dalis kapų suardyta. Nedegintų mirusiųjų kapai rasti 50-150 cm gylyje, apvaliais galais, 190-310x60-110 cm dydžio duobėse. Dalyje kapų išlikę medinio karsto liekanų (k. 2, 3, 4, 13, 14) ar jų pakraščiuose padėtų nedidelių akmenų (k. 1, 3, 4, 6), rėmusių skobtinį karstą.

Griaučiai smarkiai sunykę, tačiau galima nustatyti, kad mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, įvairiai sudėtomis rankomis. Dauguma mirusiųjų palaidoti galva į PR (6 kapai), kiti - į ŠV (4 kapai), ŠR (3 kapai) ir į V (1 kapas). Atidengti 8 vyrų, 4 moterų ir 2 vaikų (mergaičių) kapai.

Visi mirusieji palaidoti su gausiomis įkapėmis. Vyrų kapams būdingi ginklai, darbo įrankiai, buities reikmenys, papuošalai. Iš ginklų vyrų kapuose rasta po 2 įmovinius ietigalius. Jie padėti kairėje mirusiojo pusėje (tik k. 13 - dešinėje), prie galvos, lygiagrečiai su griaučiais. Ietys į kapus buvo dėtos su kotais - kai kuriuose kapuose (1, 7, 12, 13) išlikę jų mediniai fragmentai su žalvarinėmis įvijomis. Kape Nr. 12 prie mirusiojo galvos rastas plačiaašmenis pentinis kirvis, o kape Nr. 13 po mirusiuoju, ant karsto dugno gulėjo vienaašmenis kalavijas. Iš darbo įrankių vyrų kapuose rasti tik nedideli peiliukai ir dalgeliai (k. 1, 10, 13). Kitų buities reikmenų į vyrų kapus dėta gausiau. Rasta prie mirusiųjų galvų po vieną ar du geriamuosius ragus (k. 1, 4, 7, 8, 10, 12, 13), taip pat geležiniai skiltuvai (k. 7, 14), žalvarinis pentinas su diržo sagtele (k. 14), diržų sagtys su žalvarinių apkalų plokštelėmis (k. 1, 4, 7, 13). Kape Nr. 1 ant mirusiojo kojų buvo puošnus diržo kutas, padarytas iš žalvarinių įvijėlių ir užbaigtas

pinceto formos kabučiais. Iš papuošalų vyrų kapuose kiek gausiau rasta juostinių ir gyvuliniais galais apyrankių. Viena iš jų - ant rankos (k. 1), o kapuose Nr. 13 ir 14 po 4 sumesta ant kapo duobės dugno. Be to, rasta pasaginių segių keturkampiais (k. 1) ir cilindriniais galais (k. 13), įvijinių žiedų (k. 1, 4, 12, 13), mėlyno stiklo karolis (k. 12).

Daug daugiau papuošalų rasta moterų ir mergaičių kapuose. Tai vytinės antkaklės su kilpelėmis galuose (k. 2, 5, 9), pasaginės segės keturkampiais, daugiakampiais (k. 2), cilindriniais (k. 2, 3) ir gyvuliniais (k. 3) galais, pasidabruota lankinė laiptelinė segė (k. 5), juostinės (k. 2, 6, 9) ir įvijinė (k. 5) apyrankė, žalvariniai smeigtukai plokščia karpytais pakraščiais galvute, papuošta sidabro plokštelėmis (k. 6, 11), žalvariniai įvijiniai žiedai (k. 2, 3, 5), gintarinis karolis (k. 5). Iš buities reikmenų ir darbo įrankių moterų ir mergaičių kapuose rasti geriamieji ragai (k. 2, 6, 11), kurie, kaip ir vyrų kapuose, padėti prie mirusiųjų galvų, geležiniai peiliukai (k. 2, 5, 6, 9), žalvarinės diržų sagtys ir apkalai (k. 2, 3, 5, 6). Mergaitės kape Nr. 3 rastas miniatiūrinis puodelis, o moters kape Nr. 6 - miniatiūrinių juostų audimo įrankių dalis. Atskirai reikia paminėti moters kapą Nr. 6, kur prie mirusiosios galvos medinėj dėžutėj buvo rastos 4 apyrankės, 2 žalvarinės įvijos, miniatiūriniai juostų audimo įrankiai, o ant dėžutės viršaus (dalis jos išliko) - smeigtukas plokščia karpytais pakraščiais galvute. Moters kape Nr. 11 ant mirusiosios galvos rasta medžiaginės kepuraitės, puoštos žalvario grandinėlėmis ir grandelėmis, liekanų.

Sudeginti mirusieji palaidoti panašaus dydžio duobėse, kaip ir nedeginti. Jos pailgos, apvaliais galais, 210x300x100-180 cm dydžio. Tik kapo Nr. 4 duobė daugiau ištęsto ovalo formos. Duobių

gylis beveik vienodas - 100-110 cm. Kapų duobės orientuotos iš PV į ŠR ar iš ŠV į PR. Dalyje kapų (Nr. 1-3) sudegę kauliukai ir dirbiniai buvo randami visame kapo duobės sampile, įvairiame gylyje. Kape Nr. 5 sudegę kauliukai buvo vienoje krūvelėje ant duobės dugno, o dirbiniai išmėtyti po visą kapo duobę. Kape Nr. 4 pagrindinė įkapių dalis (pasaginės segės atvyniotais ir aguoniniais galais, lankinė laiptelinė segė, apyrankės gyvuliniais galais, vytinė antkaklė ir kita) kartu su sudegusiais kauliukais buvo suvyniota į audinį ir padėta ant dugno duobės ŠR krašte. Dalis šio kapo įkapių, ypač apdegusių ar sulaužytų, rasta ir duobės sampile, įvairiame gylyje. Dauguma sudegintų mirusiųjų įkapių nedegintos, tik keletas buvę lauže, dalis sulaužyta.

Sudegintų mirusiųjų ir nedegintų įkapės beveik nesiskiria. Sudegintų žmonių kapuose ~~tai~~ nerasta tik ginklų. Iš papuošalų deginiame kape Nr. 4 rastos 5 pasaginės segės aguoniniais galais. Tokių segių griautiniuose kapuose nėra.

Taigi 1983 m. iškastus pirmojo Genčų kapinyno kapus ir medžiagą galime datuoti X-XII a.

Alfreda Petrulienė

BARINĖS PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Panevėžio kraštotyros muziejus tęsė Barinės kapinyno tyrinėjimus, pradėtus 1981 m. (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 78-81). Barinės kapinynas yra Panevėžio raj., apie 5 km į P nuo Krekenavos, kairiajame Nevėžio krante, pušyne tarp dviejų sodybų. Laukas, kuriame yra paminklas, buvo ariamas, ganomi galvijai, tik šio amžiaus pradžioje apaugęs mišku. Jame buvo pradėtas kasti žvyras. Kalvelėje prikasinėta bulviarūsių.